

Puncte de suspensie...

AL. MIRODAN

Intensitate

Căutînd, săptămînilor trecute, să aflăm cheia pe care a minuit-o George Teodorescu la T.E.S. pentru a transforma piesa încercată de mine după romanul lui Feuchtwanger *Evreica* din Toledo într-un spectacol „tare”, dens, consistent, precis și cu o greutate uimitor de dinamică, am înțeles că regizorul a mizat, cu succes, pe ideea de intensitate. Idee? Poate, mai degrabă, starea de grație întîlnibilă de cîteva ori doar într-o viață de artist și care îngăduie regizorului să dea textului un corp (vezi „incorpore”) fără moliciuni, alcătuit în exclusivitate din mușchi. Intensitatea spectacolului s-a vădit în axarea atenției pe punctele de conflict (dure) ale dramei, regizorul acționînd asemeni unui medic care punc mîna, din instinct, pe zonele nevralgice ale organismului; în investirea actorilor cu misiunea de a întruchipa, fiecare, o linie, una singură, aleasă dintre zece posibile și urmărită tenace, apăsător, încăpățînat, fără tremur, cvasirigid, pînă la capăt; în decorul de materie cu glas al lui Dan Jitianu; în costumele cu adresă precisă (cîteodată ca niște mînuși aruncate personajelor sau stărilor de spirit) ale Mihaelei Demetriade. Intensitatea și numai intensitatea au determinat transformarea unui text de natură epică (romanul obligă) într-o dramă.

Ar fi inexact să punem semnul egalității între caracteristicile timpului (secolul ritmurilor, concentrării etc., etc.) și nevoia de intensitate

în artă: această aspirație, exprimată sub forma apelurilor la selecționare, concizie sau esențializare, a fost valabilă și viabilă dintotdeauna. Dar, nu e mai puțin adevărat că astăzi intensitatea pare a fi nu numai un deziderat, ci și o necesitate vitală.

W. Mc Neil Lowry, unul dintre cei mai lucizi și (deci) neliniștiți analiști americani ai fenomenului teatral contemporan, merge chiar pînă-ntr-acolo încît consideră intensitatea drept o condiție liminară a spectacolului: „creația, continuitatea și întreprinderea artistică depind de acea intensitate care cuprinde deopotrivă angajamentul, direcția-n care-ți concentrezi atenția, precum și simțul cel mai înalt al meseriei”. Autorul, un obsedat al ideii de intensitate și, dealtfel, în activitatea cotidiană, un animator al acesteia (se poate vorbi despre organizarea unei noțiuni estetice?), vede în „intensitate” garanția nu numai a actului teatral ci și, în genere, a vieții artistice: „În primă și hotărîtoare instanță artele vor înflori numai în măsura în care oamenii posedînd intensitate, energie, capacitate de a se concentra asupra felului, forță, vor și să dea putere și direcție clară înfăptuirilor artistice”.

Partizană a tezei suspomenite, doamna Edith Markson, care este, pe de o parte, „directoare a dezvoltării” la A.C.T. (American Conservatory Theatre) din San Francisco, iar, pe de altă parte, o fîntîă cu atît de mult umor încît ia lucrurile foarte-n serios, m-a făcut să înțeleg că lupta pentru atra-

gerei publicului (astăzi, cînd televiziunea etc., etc...) reclamă o atitudine, dacă nu chiar o politică nouă în domeniul relațiilor teatru-spectator. Dacă „show-businessul” se întemeiază, în mare măsură, pe forța publicității și mitul vedetei (amîndouă scump plătibile), teatrul-de-artă trebuie să mizeze pe contactul direct, permanent și intens între actor și public. Pînă azi, ne zăbăteam să aducem lumea la teatru. De-azi înainte trebuie, îmi sugera d-na E. M., să o aducem în teatru.

De-aici, discuțiile, mărturisirile, confesiunile actoricești (dar nu „ocasional”, ci ca parte esențială a programului de activitate teatrală) pe marginea: cum am înțeles și lucrat rolul; de-aici, Clubul A.C.T.-ului, unde, adesea, după spectacol, realizatorii se întîlnesc cu spectatorii, fără formalități și formalisme, la dialog și cunoaștere, individ-individ; de-aici, atelierul artistic unde, alături de membrii trupei, pot veni, pentru a se „antrena” teatral (dicțiune, expresie corporală, mișcare scenică) și tinerii amatori din oraș; de-aici, culisele deschise tuturor; de-aici, o informație clară în programul de sală: „spectatorii care doresc să-i vadă, după final, pe actori sînt rugați să intre pe ușa cu numărul...”.

Observînd strădanile și mersul teatrului de azi, am senzația că asistăm (sau participăm) la o instinctivă stringere de rînduri, atît pe scenă, cit și în afara ei; pe scenă, prin concizia dialogului și concentrarea imaginilor, în afara scenei, prin coluziunea actor-spectator; pe scenă, prin eliminarea momentelor și spațiilor goale, în afara scenei, prin distrugerea distanței dintre spectacol și spectator.